

faciendis ipsis electionibus oriri a possit discordia, vel exorta nutrir: alias eo ipso excommunicationis sententiæ se noverit subiacere.

Hæc Constitutio locum habet in Monialibus regulariter viventibus, & in Canonicis regularibus: hoc excepto, quod non debeant, nisi professe eligere, vel eligi: quod non potest sibi vendicare locum in Canonicis secularibus: per hoc tamen Papa non approbat statum distarum Canonicarum secularium. h. d. Joan. Andr.

§. 5. Supradicta siquidem ne dum in monasteriis, in quibus sunt Moniales viventes sub aliqua de religionibus approbatis: sed etiam in illis, ubi sunt iuxta quarundam provinciarum consuetudinem mulieres, quæ nec propriis renunciant, nec professionem faciunt regularem, sed vivunt, ut in secularibus Ecclesiis Canonici seculares, volumus per omnia observari: eo (quod supra dicitur) duntaxat excepto, ut non eligantur, nec eligant non professæ, cum in ipsis hoc locum sibi nequeat vendicare: per hoc tamen earum statum, ordinem, seu regulam nolumus, nec intendimus approbare.

Jura de vivorum electionibus tractantia, per hoc capitulum non sunt mutata. h. d.

§. 6. Ad hæc licet præmissa, quæ in multis a jure communi discrepare noscuntur, circa electiones in quibuslibet mulierum monasteriis faciendis ex certis causis rationabilibus specialiter duxerimus statuenda, intentionis tamen nostræ nequaquam extitit, ut per illa quoad electiones in aliis virorum monasteriis, vel quibusvis Ecclesiis celebrandis aliquid immutetur, sed jura præcedentia in sua omnino remaneant & firmitate.

CAP. XLIV.

Si ordinarius post recessum appellationis interjecte ad curiam, in causis electionum Episcopatum, non inquisito an pravitas intervenit, procedit, confirmat, vel consecrat, prædicta non tenent: & ipse ab Episcoporum confirmatione, & consecratione suspensus est per annum. h. d. Dominicus de sancto Geminiano.

Idem Bonifacius VIII. (c. an. 1299.)

Provida consideratione generale Concilium Lugdun. concessit, ut ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium ad sedem Apostolicam in electionem Episcoporum, & eorum superiorum negotiis interjectis, per quas ad sedem ipsam eadem negotia deferuntur, partes (nulla interveniente pravitate) recedere valeant, antequam ipsi sedi Apostolicæ appellationes eadem fuerint præsentatæ: sed inferiores Iudices, quorum est (appellatione cessante) negotiorum cognitio eorundem, si in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirent, & si eam intercessisse repererint, se non intromittant ullatenus de eisdem: sed præstant ipsi partibus peremptorium terminum competentem, quo cum actis, & munitis suis Apostolice se conspectui repræsentent. Verum cum nonnulli concessione hujusmodi abutentes, suam [inquisitione præfata omnia] cognitionem in eisdem negotiis interponant, ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temere procedendo: Nos super hoc expressius providere volentes, confirmationes, & consecrationes hujusmodi, & quoscunque processus alios, quos (inquisitione præmissa non habita) contigerit de cætero in talibus negotiis attentari, decernimus nullius penitus existere firmitatis: & confirmantes, & consecrantes eosdem [ut in eo, quo peccaverint, puniantur] ab Episcoporum confirmatione, & consecratione per annum continuum ipso jure fore suspensos.

a Doct. not. quod pena statuta procurantibus ortum discordia, non ligat jam ortam nutriendas. Font. b Alias ita: sed & in illis etiam, ubi, &c. c In manuscriptis ita: ex certis causis & rationabilibus, &c. d Alias, existit. e Alias, maneat. f Vid. gloss. in Clem. 1. de jure patr. g Vid. gloss. l. 1. ff. de divor. in princ. & Bart. l. prator. air. §. hocque interdictum. ff. de nov. oper. nunciat.

CAP. XLV.

Si Papa sibi provisionem Ecclesiæ cathedralis reservavit, inhibuit, & decrevit, non est vitata electio, qua præcesserat: omnia tamen, quæ reservationem sequuntur, carent effectu. Jo. Andr. Idem.

SI eo tempore, quo provisionem alicujus Ecclesiæ cathedralis ex quavis causa dispositioni, seu ordinationi sedis Apostolicæ reservamus, inhibentes, ne ad electionem, vel provisionem faciendam in ea quomodolibet procedatur, & decernentes, si secus super hoc a quoquam scienter, vel ignoranter attentatum extiterit, irritum, & inane, jam ad electionem forsitan sit processum in ipsa: præsentis constitutione sancimus, quod licet reservatio, inhibitio, & decretum hujusmodi non efficiant electionem, vel alia, quæ præcedunt, efficiunt tamen, ut effectu careant ea, quæ postmodum subsequuntur.

CAP. XLVI.

Absens plures procuratores ad actum electionis dare potest in solidum, & non aliter: & in altero admittendo ponit tres gradus. h. d. usque ad §. Porro. Dominicus. Idem.

SI quis justo impedimento detentus in electionis negotio nequeat commode interesse, potest nedum uni [prout dicitur in Concilio generali] sed & pluribus committere vires suas, dum tamen eorum cuilibet det in solidum potestatem: & erit tunc melior conditio occupantis. Verum si ambo concurrant insimul, & postulent se admitti, audiri eos non expedit: quia possent vota sua dirigere in diversos, sicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret: sed is admittatur duntaxat, quem Capitulum, vel pars major elegerit: vel si concordare nequeant, is, qui primo b in instrumento, vel literis procuracionis extiterit nominatus.

§. 1. Si autem nullus ipsorum in solidum fuerit deputatus, tunc propter rationem eandem ipsorum aliquis non debet admitti: sibi que imputet, qui sic eos constituit indiscrete.

Procurator ad eligendum constitutus, unum nomine suo, & unum nomine domini sui eligere non potest: nisi a domino de certa persona speciale mandatum habeat. h. d.

§. 2. Porro cum unus est Procurator simpliciter constitutus, si is unum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit: nisi de certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum, tunc enim in illam ejus, & in aliam suo nomine licite poterit consentire.

Canonicus absens (licet nullus de Capitulo ejus Procurator esse velit, & ipse Procuratorem, qui non sit de Capitulo, nolente Capitulo deputare non possit) votum per literas exprimere non potest: cum cujuslibet votum sit secreto, & sigillatim in scrutinio exprimendum. h. d.

§. 3. Absens quoque (licet nullus de collegio velit esse procurator ejusdem, nec ipse nolente Capitulo extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per literas exprimere votum suum: quod non est ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secreta, & sigillatim tantummodo exprimendum.

CAP. XLVII.

Si apparet coelectus, vel se opponens ei, qui confirmationem petat, ille vocabitur nominatim: alias fiet in Ecclesia cuncta generalis, quod se confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio assignato: aliter confirmatio facta non tenet. Jo. Andr. Idem.

Quoniam electione non in concordia celebrata, superior, ad quem electionis ipsius confirmatio pertinet,

a In Concil. generali Later. sub Innoc. III. c. 24. b Vid. dist. 2. in Christo pater. & l. si servus communis. de stip. ser. c. quoniam Abbas. de offic. deleg. Font.

pertinet, consuevit interdum suæ confirmationis celeritate, præferens cupiditatem propriam juri, & inordinatum affectum etiam æquitati, competitorem aliquando, ubi alius, vel eos, qui se voluit opponere, quando electus est unicus, supplantare: dum nullis vocatis, & non discussio negotio per repentinam confirmationem cito [contra doctrinam Apostoli] imponit manus electo: Nos volentes huic morbo, & fraudibus obviare, præsentis constitutione sancimus, confirmationes tales viribus omnino carere, ipsasque decernimus irritas, & inanes. Vocationem autem hujusmodi nominatim, ubi est coelectus, vel apparet oppositor b, alias generaliter in Ecclesia, in qua electio facta est, ut si qui sint, qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino competenti, faciendam esse censemus. Quæ etiam electio in concordia celebrata fuerit, volumus observari.

TITULUS VII.
DE RENUNCIATIONE.

CAP. I.

Romanus pontifex potest libere Papatui renunciare. h. d. secundum Zen.

Bonifacius VIII. (an. 1299. Roma.)

Quoniam et aliqui curiosi disceptantes de iis, quæ non multum expediunt, & plures sapere, quam oporteat (contra doctrinam Apostoli) temere appetentes, in dubitationem sollicitam, an Romanus Pontifex [maxime cum se insufficientem agnoscat ad regendam universalem Ecclesiam, & summi Pontificatus onera supportanda] renunciare valeat Papatui, ejusque oneri, & honori, deducere minus provide videbatur: Celestinus Papa quintus prædecessor noster [dum ejusdem Ecclesiæ regimini præsidebat] volens super hoc hæsitacionis cuiuslibet materiam amputare, deliberatione habita cum suis fratribus, Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus [de quorum numero tunc eramus] d de nostro, & ipsorum omnium concordii consilio, & assensu, auctoritate Apostolica statuit, & decrevit, Romanum Pontificem posse libere resignare. Nos igitur, ne statutum hujusmodi per temporis cursum oblivioni dari, aut dubitationem eandem in recidivam disceptationem ulterius deduci contingat, ipsum inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratre nostrorum consilio duximus redigendum.

CAP. II.

Si in fraudem expectantis primam vacaturam, cum in proximo crederetur pinguis vacare, renunciaret aliquis tenuem, quam habebat, non tenetur expectans illam recipere, imo illa dimissa expectabit aliam sine fraude vacantem. Et si illi renunciandi illa pinguis postea conferatur, hoc ipso probata sit fraudis, & carebit utraque.

Idem.

SI te præbendam e, vel dignitatem in aliqua Ecclesia proximo vacaturam auctoritate Apostolica expectante, aliquis præbendam, seu dignitatem tenuem obtinens in in eadem, fraudulenter ei renunciaret, ut illa primo sic vacante præcludatur tibi via per consequens ad obtinendum præbendam, vel dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicujus, vel alias in ipsa Ecclesia creditur verisimiliter in proximo vacatura: per renunciacionem hujusmodi (dummodo de præmissa fraude appareat, saltem per

a1. Tim. 5. b Vid. Innoc. c. inter quatuor. de major. & obed. doct. l. fin. c. de jur. de lib. c. Vid. Ludovicum Gomezum in regula cancellariae, de infirmis resignantibus, qui Paul. ad Roman. c. 12. d. Vide l. sus senatorum. C. de dig. l. 12. e. Hodie gratia que dicuntur expectativa, sive ad vacaturam, omnino sublata sunt per concilium Trid. sess. 24. de reforma. c. 19.

aliquas probabiles conjecturas, ut quia dicta renunciacionis tempore is, qui præbendam, vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate gravi detinebatur: vel aliquid aliud imminerebat, propter quod illius præbenda, seu dignitas vacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus obstaculum interponi, quo minus (præbenda, seu dignitate prædicta sic fraudulenter renunciata omissa) possis dictam pinguiorem, cum eam, vel aliam, si prius ipsam vacare contigerit, auctoritate præfata libere petere, veluti tibi debitam, & habere.

Cæterum si prædicto renunciandi hujusmodi præbenda, vel dignitas pinguior forsitan conferatur: eo ipso dicta fraus intelligatur esse probata, & idem renunciandus habita omnino careat, & ambita.

TITULUS VIII.
DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.
CAP. I.

Jurisdicchio Suffraganei excommunicati ad Metropolitanum non devolvitur. Jo. Andr.

Innocent. IV. (an. 1250. Roma in Galliam.)

Romana & Ecclesia: (& inf.) Edictum vero per Rhemensem provinciam publicatum, ut a subditis Episcoporum ipsius provinciæ pro audiendis, & terminandis eorum causis libere ad Rhemensem curiam accedatur, penitus revocamus: quia etiam teneretur iidem Episcopi pro suis culpis vinculo excommunicationis adstricti, non tamen ex culpis ipsis (cum id non invenitur a jure concessum) ad Rhemensem Archiepiscopum jurisdictionis devolveretur eorum. Sed alia forte pro illis poena ipsis canonica posset infligi.

CAP. II.

Si ille, qui præest, est negligens, & remissus, debet superior illi dare idoneum coadjutorem. h. d. Jo. Andr.

Idem Baroniibus, & Comitibus regni Portugallia.

Grandi non immerito: (& inf.) Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum Comitem Bolon. præfati Regis Portugallia fratrem, de devotione, probitate, ac circumspicione multipliciter commendatum, qui eidem Regi (si absque legitimo decederet filio) jure regni succederet: quique examinata dilectionis affectu, quo vos, & prædictum regnum prosequitur (magnanimitate, ac potentia sibi plurimum suffragantibus) regnum ipsum maturius reformaturus firma credulitate speratur: præsertim cum ad curam, & administrationem generalem, & liberam regni ejusdem, tam b pro sæpe dicti regis, quam ipsius regni utilitate si provide attendatur, ac ad defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quam secularium, necnon viduarum, orphanorum, & cæterorum ibidem degentium, ac deperditorum inibi recuperationem salubriter [ut in Domino confidimus] sit assumptus, cum ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus forte præfato Regi, vel cuicunque alii personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione: dummodo personam ejus, & vitam, ac legitimi sui filii, si aliquem ipsum habere contigerit, fideliter conservetis, debitum eis exhibentes honorem, nequaquam obstantibus) in civitatibus, castris

E e e 2

a Huc spectant tradita per Jo. Andr. in c. novit. & per Felin. in cap. pastoralis. extra de offic. legat. b al. ita: non minus pro sæpe dicti Regis, quam, &c. al. ita: tam pro spe dicti Regis, quam, &c.

castris, villis, & munitionibus regni prædicti, cum omnibus suis recipere, ac ejus dispositioni, ordinationi, & mandatis universaliter singuli, & singulariter universi per omnia, & in omnibus intendere absque difficultate qualibet procuretis: impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, ac etiam violentos consilium, auxilium, & favorem: de re-dictibus, proventibus, omnibusque præfati regni juribus sine diminutione aliqua plenarie respondendo: ut de illis dicto Regi, secundum quod suam decet excellentiam, sibi, ac suis, & præfati regni necessitatibus pro tempore, ac negotiorum emergentium qualitate valeat providere. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Bracarensi a Archiepiscopo, & Episcopo Colimbrensi damus nostris literis in præceptis b, ut vos ad id monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant.

Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio [si quem habuerit] prædictum regnum adimere: sed potius sibi, & eidem regno destructioni exposito, ac vobis ipsis in vita ipsius c Regis per sollicitudinem & providentiam Comitum consulere prædicti.

CAP. III.

Episcopo a Paganis, vel a Schismaticis capto, non Archiepiscopo, sed Capitulum administrat: nisi Papa quam cito hoc fieri poterit, super hoc per Capitulum consulendus aliter ordinaret. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. [an. 1299. Romæ.]

SI Episcopus a Paganis, d aut Schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si sedes per mortem vacaret illius, in spiritualibus, & temporalibus ministrare debet: donec eum libertati restitui, vel per sedem Apostolicam [cujus interest Ecclesiarum providere necessitatibus] super hoc per ipsum Capitulum quam cito commode poterit consulendam, aliud contigerit ordinari.

CAP. IV.

Ecclesia cathedrali vacante, solus Papa visitatorem deputat, nisi Archiepiscopus propter negligentiam, vel dolosam Capituli administrationem cum cause cognitione deputaret. h. dicit Dominicus.

Idem.

Ecclesia e cathedrali vacanti visitator ab alio, quam a Rom. Pontifice deputari non potest: nisi forte Capitulum in spiritualibus, & temporalibus negligenter, aut perperam administrat. Tunc enim Archiepiscopus ob negligentiam, vel malitiam Capituli [eo vocato, causæque super hoc cognitione præmissa] visitatorem, seu administratorem eidem Ecclesie licite poterit deputare.

Visitator Ecclesie vacantis ab inferiore a Papa deputatus, temporalia, & spiritualia administrat: excepta beneficiorum collatione ad Episcopum pertinente. h. d. Dominicus.

§. 1. Hujusmodi quoque visitator, quanquam spiritualium, & temporalium administrationem legitimam censetur habere, beneficia tamen, quæ ad collationem pertinent Episcopi, conferre non potest, si ab alio, quam a Romano Pontifice fuerit deputatus.

TITULUS IX.
DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM,
ET QUALITATE ORDINANDORUM.

CAP. I.

Episcopus Italie ultramontanum non ordinet, nisi de speciali licentia Papæ, vel per patentes literas Episcopi sui, continentes

a De his Episcopatus vid. Jo. Vasum in Annalibus Hispanie c. 20. b al. ita: in mandatis. c al. ejusdem. d Sacrarum rerum scriptores Paganos vocant omnes idolorum cultores. e Vid. Marianum Sozinum tract. de visitatione. f Vide supra de offic. leg. quod translationem. Dominicus.

justam causam, quare nolit, vel non possit illum ordinare, si secus factum fuerit, ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit suspensus: ita quod etiam a penitentiariis Papæ, sine ipsius speciali licentia absolvi non poterit. Joan. Andr.

Clemens IV. [an. 1190. Romæ.]

Sæpe contingit, quod nonnulli Clerici vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatæ, seu irregulares, vel alias ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his habetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciunt ad hujusmodi ordines promoveri. Nos igitur volentes animarum ipsorum periculis obviare, statuimus, ut nullus Episcoporum Italiae de cætero aliquem ultramontanum Clericum ordinare præsumat, nisi a nobis specialem licentiam habeat, vel ab Episcopo, de cujus diocesi traxit originem ordinandus, vel in cujus diocesi beneficiatus exiit a, per ejus patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare. Eos vero, quos contra præmissa contigerit ordinari, manere volumus absque spe dispensationis, super hoc a sede Apostolica obtinendæ, suspensos, ac ordinantes penitentia condigna puniri. Omnibus nostris penitentiariis inhibentes districte, ne absque licentia nostra speciali cum taliter ordinatis dispen-sent, vel suas eis tradant literas, per quas cum ipsis debeat dispensari.

CAP. II.

Qui scienter ordinaverint Clericum alienum, per annum a collatione ordinum sunt suspensi, & postquam suspensio fuerit manifesta, poterunt subditi sine ipsorum licentia a vicinis Episcopis ordinari. Joan. Andr.

Gregorius X. in Generali Concilio Lugdunensi.

[an. 1273. in Gallia.]

Eos, qui b Clericos parochiæ alienæ absque superioris ordinandorum licentia scienter, seu affectata ignorantia, vel quocunque alio figmento quæsto præsumpserint ordinare, per annum a collatione ordinum decernimus esse suspensos: his, quæ jura statuunt contra taliter ordinatos, in suo robore duraturis. Clericis quoque parochiæ taliter suspensorum, postquam eorum suspensio fuerit manifesta, absque ipsorum etiam licentia, interim recipiendi ordines ab aliis vicinis Episcopis alias tamen canonicæ, liberam concedimus facultatem. c

CAP. III.

Episcopus originis, domicilii, vel Ecclesiastici beneficii commendatitias ad ordines dare potest, inferiores Prælati non, nisi ex privilegio: nec Officiales Episcoporum, sed ii, qui habent administrationem spiritualium, illas bene concedunt.

Bonifacius VIII. [an. 1299. Romæ.]

Cum nullus d Clericum parochiæ alienæ, præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare: superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus diocesi est is, qui ad ordines promoveri desiderat, oriundus, seu in cujus diocesi beneficium obtinet Ecclesiasticum, seu habet [licet alibi natus fuerit] domicilium in eadem. Inferiores quoque Prælati, Religiosi vel alii, nisi eis quod suos Clericos aut subditos possint, a quo voluerint Episcopo, facere ordinari, a sede Apost. specialiter sit indulgentum, vel Officiales Episcopi [cum ad hoc se ipsius officium non extendat] hujusmodi nequeunt licentiam imperitari. Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius generalis, vel sede vacante Capitulum, seu is, ad quem tunc temporis administratio spiritualium no-scitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.

Possunt

a al. exiitit. b Vide Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. c al. potestatem. d Vide Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 10. e sess. 23. de reform. c. 10.

Possunt Episcopi ordinare Priores Prioratum non exemptorum, & ipsorum socios, quamdiu morantur in illis: licet inde non fuerint oriundi. Joan. Andr.

§. 1. Religiosi vero a suis superioribus in non exemptis Prioratibus deputati, Priores, & eorum socii possunt a locorum diocesanis, quamdiu morantur in ipsis Prioratibus, ordinari licite, licet non sint de eorum a diocesi-bus oriundi.

CAP. IV.

Episcopus, seu alius inferior, primam tonsuram infanti non confert, nisi religionem intret: nec homini illiterato, nec homini alterius diocesis, absque sui Prælati licentia: nec etiam conjugato, nisi religionem intret, aut ad sacros ordines promoveatur legitime, alias contra faciens punitur, ut hic. h. d. Zen.

Idem.

Nullus b Episcopus, vel quis alius, infanti (nisi forte religionem intraret) seu illiterato, sed nec absque sui superioris licentia homini diocesis alienæ, Clericalem præsumat conferre tonsuram: nec etiam conjugato, nisi volenti religionem intrare, aut ad sacros ordines promoveri: prout est sacris canonibus definitum. Qui vero contra fecerit (ut in eo, in quo peccaverit, puniatur) per unum annum a collatione Clericalis tonsuræ duntaxat noverit se suspensum.

TITULUS X.

DE ÆTATE ET QUALITATE,
ET ORDINE PRÆFICENDORUM.

CAP. UN.

Episcopus dispensat cum majore XX. annis in dignitatibus, & personatibus non curatis, si aliud non obstat. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. (an. 1299.)

Permittimus, ut Episcopi cum iis, qui XX. annum compleverint, quod dignitates, vel personatus, quibus animarum cura non imminet, valeant obtinere, possint (si c aliud non obstat canonicum) libere dispensare.

TITULUS XI.

DE FILIIS PRESBYTERORUM,
ET ALIIS ILLEGITIME NATIS.

CAP. I.

Cum illegitime natis dispensant Episcopi in minoribus ordinibus, & beneficio sine cura, dummodo sit tale, in quo alius dispensare possunt: in aliis dispensatio Papæ requiritur. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

IS, qui defectum patitur d natalium, ex dispensatione Episcopi licite potest (si ei aliud canonicum non obstat) ad ordines promoveri minores, & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum: dummodo sit tale, super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari. Ad ordines quoque majores, vel beneficia curam animarum habentia, super quibus nequit Episcopus dispensare, sine dispensatione sedis Apostolicæ promoveri non potest.

Si dispensatum fuerit cum aliquo, quod non obstante ullo defectu possit ad curatum beneficium promoveri: prætextu illius dispensationis non poterit duo beneficia insimul obtinere. Joan. Andr.

a al. Ipsorum. b Vid. Concilium Trident. sess. 23. de reform. cap. 4. c In manus. ita: si aliud canonicum non obstat. d al. ita: patitur in natalibus. e In aliquot antiquis Codicibus. ita: beneficia, super quibus nequit, &c. absque illis verbis, curam animarum habentia.

§. 1. Ille vero, cum quo per sedem dispensatur eandem, ut (præmissis non obstante defectu) valeat ad beneficium, etiam si curam animarum habeat, promoveri: nequit prætextu dispensationis hujusmodi [quam exorbitantem a jure oportet veluti odiosam restringi] nisi unicum beneficium obtinere.

CAP. II.

Si ille, cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerit dispensatum, eo tacito super pluralitate dispensationem obtineat, non valet dispensatio. Joan. Andr.

Idem.

SI is, cum quo fuit per sedem Apostolicam dispensatum, ut, non obstante defectu natalium, quem patitur, ad omnes ordines promoveri valeat, & obtinere beneficium, etiam si curam habeat animarum, dispensationem aliam (tacito de prædicto defectu) postmodum obtineat a sede præfata, ut duo, aut plura beneficia similem curam habentia possit recipere, si ei alias canonicè conferantur, & ea simul licite retinere: talis dispensatio (cum non sit verisimile sedem ipsam cum illo prædictum pariente defectum voluisse, si hoc fuisset expressum, eidem in pluralitate beneficiorum hujusmodi dispensare) veluti per surreptionem obtenta, nullius penitus est momenti.

TITULUS XII.

DE BIGAMIS.

CAP. UN.

Bigamus nudatus est omni privilegio Clericali, & adstrictus seculari foro: nec valet consuetudo in contrarium: & prohibetur ei sub anathemate, ne tonsuram deferat. Joan. Andr.

Gregorius X. in Concilio generali Lugdun. (1273.)
A ltercationis antiquæ a dubium præsentis declarationis oraculo decedentes, bigamos omni privilegio Clericali declaramus esse nudatos: & coercionis fori secularis addictos, consuetudine contraria non obstante. Ipsi quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum Clericalem.

TITULUS XIII.

DE OFFICIO VICARII.

CAP. I.

Successor Officialis excommunicati, excommunicatus non est, nisi in crimine damnato communicet: illa autem, quæ exercet, illo excommunicato manente, non valet, si jurisdictione solum ab eo recepta hoc facit. Joan. Andr.

Innocentius IV. [an. 1250.]

Romana Ecclesia: [& infra.] Cum Rhemen. Archiepiscopus in Officium alicujus Suffraganei sui excommunicationis sententiam ex aliqua rationabili causa profert: illos, qui vices ipsius gerunt, propter hoc excommunicationis vinculo non adstringit. Cum non communicent ob id Officiali eidem in crimine, qui Ecclesiasticæ censuræ distractione, pro eo quod suum exercent officium, non astantur. Ea tamen, quæ ipsi gerendo hujusmodi vices agunt, eo taliter excommunicato manente (si jurisdictionem tantum recipiunt ab eodem) non possunt obtinere vigorem.

CAP. II.

Ex generali commissione non potest Officialis inquirere, corrigere, deponere, & punire subditorum excessus. Joan. Andr. Boni.

a Vide Ancharan. consil. 124. & de multiplici pœna bigamorum agit Joan. Montagne tractat. de bigamia. q. 5. b Vid. Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 3.

Bonifacius VIII.

Licet a in officium Episcopi per commissionem officii generaliter sibi factam, causarum cognitio transferatur, potestatem tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliorum excessus, seu aliquos a suis beneficiis, officiis b, vel administrationibus amovendi, transferri nolumus in eundem: nisi sibi specialiter hæc committantur.

C A P. III.

Ex generali commissione Officialis beneficia conferre non potest. Joan. Andr.

Idem.

Cum in generali concessione nequaquam illa veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus: nec regulariter donare valeat is, cui bonorum administratio etiam libera est concessa: Officialis, aut Vicarius generalis Episcopi, beneficia conferre non possunt: nisi beneficiorum collatio ipsis specialiter sit commissa.

TITULUS XIV. DE OFFICIO, ET POTESTATE JUDICIS DELEGATI.

C A P. I.

Conservator a manifestis defendit injuriis, & judicialem indaginem non exercet.

Innocentius IV. (an. 1250.)

Statuimus c, ut conservatores, quos plerumque concedimus, a manifestis injuriis, & violentiis defendere possint, quos eis committimus defendendos. Nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem.

C A P. II.

In coactionibus, & pœnis Pontificali dignitati defertur. Alexander IV. (an. 1258.)

Quia Pontificali dignitate præditis ob reverentiam sacri officii, quod exercent, plurimum deferri convenit, & eos plus aliis honorari decet: ut cum a Judicibus, vel conservatoribus a sede Apostolica deputatis, contra eos ad coactiones aliquas, sive pœnas fuerit procedendum, gradus, & modelia in hujusmodi processu fervetur: ita quod [eis quadam condigna reverentia supportatis] ingressus primo ipsis Ecclesiæ, vel Sacerdotale interdicitur ministerium: ac deinde ab officio suspendantur, & subsequenter aggravetur censura Ecclesiastica contra eos. Nisi forte aliter fieri suaserit nimia contumaciæ prœtervitas, sive culpa.

C A P. III.

Delegato procedente cum duobus subdelegatis non in totum, ad Papam, non ad condelegatos appellari debet. h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. (an. 1299.)

Si duo ex ex tribus a sede Apost. delegatis, duobus aliis non in totum subdelegaverint vices suas, ipsique d subdelegati cum delegato tertio in causa processerint delegata, si appellatur ab ipsis, non ad condelegatos, sed ad primum delegantem tantummodo appellari debent.

C A P. IV.

Tres casus ponit, in quibus suspicionis causa coram arbitris non tractatur. Primus, cum recusatur unus ex delegatis datus cum clausula, quod si non omnes. Secundus, cum recusatur delegatus Episcopi. Tertius, cum recusatur Officialis. Joan. Andr.

a Nota quod genus non includit quamlibet speciem comprehensam sub illo, quando est dare aliquam rationem, quare non includatur ad hoc, quod not. gloss. inf. de except. pia. b Distio, officii, deest in antiquis codicibus. c Vid. Petr. de Anchar. consil. 87. incip. omisso primo dubio. & consil. 132. incip. in primo dubio. & Jas. consil. 160. incip. circa. duo vol. 4. d Vid. l. precipimus. ad fin. C. de app. & c. fin. supr. de re jud. l. fin. C. de Can. larg. lib. 11. Anch. Font.

Idem in eodem.

SI contra unum ex duobus Judicibus cum illa clausula, quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat, a sede Apostolica delegatis, suspicionis causa legitima proponatur: causa ipsa suspicionis coram non recutato judice (ad quem ex vi prædictæ clausulæ debet ipsius causæ cognitio pertinere) probari, & ab eo expediri debet. Ubi vero non est dicta clausula in rescripto, debet super hoc ad arbitros recursus haberi. Cum autem ipse a delegatus Episcopi recusatur, recusatationis causa coram Episcopo est probanda. Idem est, si Officialis recusatur ejusdem, licet ad ipsum ab eodem Officiali nequeat appellari.

C A P. V.

Distinguit tria tempora ad sciendum, an Judex suspectus committere possit: quia aut non est proposita recusatio: & tunc in totum per eum facta commissio tenet. Aut est proposita, sed nondum pronuntiatum super ea: & tunc volente recusatore committere potest: alias non. Aut jam pronuntiatum est, illum esse suspectum: & tunc etiam volente recusatore committere nequit. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Judex ab Apostolica sede datus, quamvis legitime recusari valeat ut suspectus, potest licite vices suas committere, antequam recusatatio contra ipsum proponatur. Et si in totum commiserit recusari ulterius, aut facta per eum commissio impugnari nequit: quod posset, si sibi de jurisdictione aliquid reservasset. Post recusatationem quoque propositam committere [nisi de recusatationis procedat assensu] non potest: sed eo volente hoc potest, etiam si jam recusatatio eadem sit probata: dummodo pronuntiatum non fuerit super ea. Extunc enim [cum omnino Judex esse suspectus] nulla etiam cum illius assensu potest fieri commissio per eundem.

C A P. VI.

Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integra causam reassumere poterit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Quamvis alicui vices tuas in causa tibi a sede Apostolica delegata in totum commisisse noscaris: si tamen, antequam ille jurisdictione usus fuerit, commissio hujusmodi per te revocetur ab ipso, vel eum rebus eximi contingat humanis: causam ipsam reassumere poteris. Cum jurisdictione [ex quo ipsa usus non extitit] non censetur in eum efficaciter transivisse.

C A P. VII.

Si delegatus subdelegavit, quoties abesse abesset, vel donec revocaret, & mortuus sit, re non integra, subdelegatus procedit. Et semper de subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid jurisdictionis reservavit, appellari debet, etiam post sententiam. h. d. Jo. Andr.

Idem.

SI delegatus, quoties eum abesse contigerit, tibi commiserit vices suas, poteris eo rebus humanis exempto [cum & tunc censetur abesse] commissum tibi negotium [dum tamen illo vivente jurisdictione uti coeperis] libere definire. Idem poteris, quando tibi vices etiam sub ea forma commisit, donec eas duceres revocandas. Nam talis commissio, per quam censetur etiam sententiæ prolatio [nisi antea fuerit revocata] committi, nequaquam morte committentis expirat, ex quo res integra non existit. Ad eum quoque, qui vices suas committit, donec revocet, vel qui executionem sententiæ b tantum, aut quicquid aliud de jurisdictione sibi reservat, non ad delegantem primum appellari debet, etiam si post sententiam fuerit appellandum.

C A P.

a Distio, ipse, deest in antiquis codicibus. b Executio est jurisdictionis: ideo non faciendâ die feriata. de fer. si videatur. Domin. Font.

C A P. VIII.

Plurimum delegatorum in solidum quilibet cognoscit. Et uno cognoscere, alii (nisi ex causa) se non intromittunt. Et perpetuatio unius, perpetuat quoad omnes. h. d. Zen.

Idem.

Cum plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili, Judices, vel executores a sede Apostolica deputari contingit: ipsorum quilibet injunctum potest libere adimplere mandatum. Porro uno eorum negotium inchoante commissum, alii nequibunt se ulterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri: aut si nollet, vel malitiose in eo procedere recusetur. Jurisdictione vero perpetuata, mandatore vivente per unum (eo casu, quo potest) ex Judicibus delegatis perpetuata intelligitur quoad omnes.

C A P. IX.

Executor super gratia facta datus a Papa, mortuo Papa, etiam re integra gratiam exequitur. Joan. Andr.

Idem.

SI super gratia cuiquam ab Apostolica sede facta executores fuerint deputati, æquum esse censemus, ut sicut ipsa gratia [licet nondum sit in ejus executione processum] morte non perimitur concedentis, sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessorium, naturam sequi congruit principalis. Ne gratiam eandem vel reddi quandoque omnino inutilem, vel ipsius effectum in tempus longius (cum illius a dispendio, cui facta extitit) differri contingat.

C A P. X.

Duos casus ponit, quibus de subdelegato non in totum appellatur ad primum delegatum: scilicet cum delegatus excommunicatus, vel mortuus est. Alios casus ponit infra eodem, Si a Subdelegato. Joan. Andr.

Idem.

SI is, cui causa [licet proprio nomine non expresso] a sede fuerat Apostolica delegata, subdelegaverit non in totum vices suas alicui: a subdelegato hujusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante ad sedem ipsam [ne absolutionem, vel successorem expectando illius, præjudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari valeat] volumus appellari.

C A P. XI.

Ab arbitris juris appellatur ad Papam. Joan. Andr.

Idem.

AB arbitris, qui secundum formam juris, ut de proposita contra Judicem suspicionis causa cognoscant, vel qui cum de revocatione ambigitur literarum, Judicibus nequeuntibus in unam sententiam concordare, ad concertationem hujusmodi sopiendam a partibus eliguntur: est [si gravaverint] ad sed. Apost. appellandum.

C A P. XII.

Executor datus a Papa, ut provideat personæ subdelegati, si detur, ut provideat Ecclesiæ non expressa persona, non subdelegat: nisi habeat speciale mandatum: & causam reddit. Joan. Andr.

Idem.

IS, cui ab Apostolica sede committitur certæ personæ provisio de beneficio in certa Ecclesia, diocesi, vel provincia faciendâ, potest alii committere licite vices suas.

Sed si (non expressa certa persona) committatur eidem, ut alicui personæ idoneæ de certa Ecclesia, vel de beneficio debeat providere: (quia circa eligendam personam ejus industria b tunc videtur electa) provisionem sibi commif-

a al. Ipsus. b Vid. Bart. in l. inter artifices. ff. de sol. & Joan. Anch. Font.

fam alteri demandare non potest: nisi forma commissionis habeat, ut per se, vel per alium id valeat expedire.

C A P. XIII.

Is, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ex iusta causa illud expedire poterit extra locum. h. d. Joan. Andr.

Idem.

STATUIMUS, ut is, per quem ab Apostol. sede certo loco inquisitio fieri, vel quicquid aliud expediri mandatur: si propter potentiam, vel malitiam illius, contra quem inquiri debet, sive procedi, seu fautorum a ejusdem non possit hoc exequi eo loco secure (ne ipse commodum ex dolo, vel fraude reportet) ad id exequendum locum alium eligat idoneum, & securum. Idem faciat, si alia rationabilis causa subfit, propter quam in loco decreto perfici nequeat commode, quod mandatur, ne tali prætextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel differri.

C A P. XIV.

Quando a subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionem, per quam denegatur etiam delegatum habere jurisdictionem, ad primum delegantem appellabitur. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI a subdelegato, cui delegatus non in totum commiserat vices suas, ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem coram se propositam, quod antequam per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo processum fuisset, delegans viam fuerat universæ carnis ingressus, admittere recusat: non ad delegatum (cum jurisdictionem negetur habere) sed ad delegantem potius appellari debet. Idem fiet in aliis casibus, in quibus delegatus jurisdictionem habere negatur. Alias si appellari deberet ad ipsum, esset appellans [qui sic fieri videretur eundem jurisdictionem habere, quod ante negaverat b] contrarius sibi ipsi.

C A P. XV.

Ponit hic, qui possint esse conservatores, & ubi cognoscere, & an, & quibus possint delegare, quantum daret eorum potestas, & de expensis talium. h. d. Zen.

Idem.

HAc constitutione perpetuo valitura sancimus, ut conservatores, qui aliquibus (ut a manifestis injuriis, & violentiis tueantur eosdem) plerumque a sede Apostolica conceduntur, de cætero deputari non possint, nisi Episcopi, vel eorum superiores, aut Abbates, seu dignitates, vel personatus in cathedralibus, vel collegiatis Ecclesiis obtinentes, nullusque deputati sibi conservatoris esse valeat conservator. Nec aliquis [Regibus, & c. Reginis d, qui sicut dignitatis altitudine præminent, sic prærogativa gratiæ ipsos convenit anteferri, duntaxat exceptis] deinceps conservatorem habeat eum, qui sub ipsius jurisdictione, dominio, vel districtu Ecclesiastico, vel temporali consistat. Conservatores autem hujusmodi extra civitates, seu dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere, aut aliquos ultra unam diætam a sine diocesium eorundem trahere non præsumant. Vices quoque suas [citationibus, sententiarum denunciationibus duntaxat exceptis, quas per alios valeant exercere] nulli committere possint, nisi hoc eis comperierit ex beneficio literarum: sed nec tunc, nisi intra civitates, seu dioceses, in quibus deputati fuerint, & personis tantum, quæ superius sunt expressæ.

Ut

a Vid. de test. constitutus. & de homi. Perrus. & r. quest. 4. quia Presulatus. Dominic. b alit. negavit. alias, denegavit. c al. ita: vel Reginis. d Nor. Pet. de Anch. quod dicitur hic etiam de conservatoribus Laicorum, ponderando istam exceptionem, quia exceptio de regula est. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vi. rir. & oleo legat. Font.